

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Esityksen tavoitteena on tarkentaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain opiskeluoikeuden peruuttamista ja huumausainetestausta koskevia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman SORA-hankkeen loppuraportissa todettujen kehittämistarpeiden pohjalta.

AMKE tarkastelee esitystä ammatillisen koulutuksen järjestämisen näkökulmasta.

AMKE pitää esitettyä luonnosta pääosin perusteltuna. Esitysluonnos lisää ammattioppilaitosten keinovalikoimaa sekä selkeyttää toimintaprosesseja SORA-lainsäädännön soveltamiseen liittyvissä tilanteissa.

AMKE kannattaa esitettyä muutosta, jonka mukaan opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa alaikäisten suojelun lisäksi myös silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät työskentelyä iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa. Tämä on välttämätöntä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöryhmien turvallisuuden varmistamiseksi tilanteissa, joissa opiskelija on tuomittu rangaistukseen laissa määritellystä rikoksesta.

Myös rikosperusteisen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien säännösten täydentäminen on perusteltu. Opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa myös ihmiskauppaan syyllistymisen perusteella.

AMKE pitää hyvänä rikostaustaotteen laajentamista myös vammaisten ja ikäihmisten suojelemiseksi. Ikäihmiset voivat joutua esimerkiksi taloudellisten väärinkäytösten kohteiksi Hyvää on myös esitetty kirjaus siitä, että rikostaustaote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi.

Opiskelijalla olisi oikeus saada opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen ammatillisen koulutuksen järjestäjältä jälkiohjausta esimerkiksi muuhun koulutukseen siirtymiseksi. Jälkiohjausvelvoite ei saa lisätä merkittävästi ammatillisen koulutuksen järjestäjien jälkiohjaukseen liittyvää hallinnollista taakkaa.

AMKE pitää perusteltuna esitysmuutosta, jossa opiskelijalta voidaan uutena turvaamistoimena evätä osallistuminen koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, esimerkiksi jos katsotaan muiden henkilöiden terveys ja turvallisuus vaarantuu.

AMKE pitää perusteltuna, että opiskeluoikeutta voidaan rajoittaa myös väliaikaisesti erityisesti, kun opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Opiskeluoikeuden epääminen voi olla myös osittainen. Se voi koskea esimerkiksi käytännön tehtäviä, kuten koulutus- tai oppiopimusta. Mahdollisuus teoriaopintoihin säilyisi. Tämä vaatii tarkkaa kirjaamista.

AMKE pitää esitettyä luonnosta perusteltuna. Esitysluonnos lisää ammattioppilaitosten keinovalikoimaa sekä selkeyttää toimintaprosesseja SORA-lainsäädännön soveltamiseen liittyvissä tilanteissa.

AMKE kannattaa esitettyä muutosta, jonka mukaan opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa alaikäisten suojelun lisäksi myös silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät työskentelyä iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa. Tämä on välttämätöntä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöryhmien turvallisuuden varmistamiseksi tilanteissa, joissa opiskelija on tuomittu rangaistukseen laissa määritellystä rikoksesta.

Myös rikosperusteisen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien säännösten täydentäminen on perusteltu. Opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa myös ihmiskauppaan syyllistymisen perusteella.

AMKE pitää hyvänä rikostaustaotteen laajentamista myös vammaisten ja ikäihmisten suojelemiseksi. Ikäihmiset voivat joutua esimerkiksi taloudellisten väärinkäytösten kohteiksi Hyvää on myös esitetty kirjaus siitä, että rikostaustaote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi.

Opiskelijalla olisi oikeus saada opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen ammatillisen koulutuksen järjestäjältä jälkiohjausta esimerkiksi muuhun koulutukseen siirtymiseksi. Jälkiohjausvelvoite ei saa lisätä merkittävästi ammatillisen koulutuksen järjestäjien jälkiohjaukseen liittyvää hallinnollista taakkaa.

AMKE pitää perusteltuna esitysmuutosta, jossa opiskelijalta voidaan uutena turvaamistoimena evätä osallistuminen koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, esimerkiksi jos katsotaan muiden henkilöiden terveys ja turvallisuus vaarantuu.

AMKE pitää perusteltuna, että opiskeluoikeutta voidaan rajoittaa myös väliaikaisesti erityisesti, kun opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Opiskeluoikeuden epääminen voi olla myös osittainen. Se voi koskea esimerkiksi käytännön tehtäviä, kuten koulutus- tai oppiopimusta. Mahdollisuus teoriaopintoihin säilyisi. Tämä vaatii tarkkaa kirjaamista.

Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa opiskeluoikeuden pidättämisen jälkeen kuuden kuukauden kuluttua, mikäli pidättämisen peruste ei ole poistunut. Opiskeluoikeus perutaan erillisellä päätöksellä. AMKEN mielestä opiskeluoikeutta ei pidä pitkittää, mikäli nähdään, että opiskelijan opiskeluoikeuden pidentämisen syyssä ei tapahdu muutosta. Tämä on tärkeää sekä opiskelijan että koulutuksen järjestäjän oikeusturvan kannalta.

Jos opiskeluoikeus on peruutettu ja myöhemmin palautettu, siitä ei jatkossa tarvitse antaa tietoa eikä oppilaitoksilla ole oikeutta saada tietoa aiemmasta peruuttamispäätöksestä. AMKE pitää hyvänä tätä peruslähtökohtana. Tärkeää on kuitenkin, että jos opiskeluoikeuden aiemman perumisen syy toistuu, tulisi koulutuksen järjestäjän saada tieto aiemmasta perumisesta. Tällöin voidaan arvioida paremmin, esimerkiksi riittääkö määräaikainen opiskeluoikeuden peruminen vai tuleeko opiskeluoikeus katkaista.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Esitysluonnoksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestäjille. AMKE ei pidä tätä arviota oikeana, vaikkakin esitetyt toimet selkeyttävät järjestäjien toimintaa tilanteissa, joissa joudutaan epäämään opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti. Muutokset edellyttävät koulutuksen järjestäjiltä hallinnollista työtä ja

henkilöstön perehdytystä sekä lisää käytännön toimia prosessin eri vaiheissa, kuten jälkiohjauksen toteuttamisessa. Kokonaiskustannukset tulee arvioida ja ne tulee huomioida ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

AMKE kannattaa ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteistä SORA-opasta. Siinä tulee kuitenkin tunnistaa eri koulutusasteiden SORA-toimintaan liittyvät erityispiirteet. Oppaan tulee olla myös riittävän konkreetti ja antaa täsmällisiä ohjeita erilaisiin lainsäädännön soveltamiseen liittyviin tilanteisiin.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

-

Lamppu Veli-Matti
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry